

Symbolen als wapen:

Christelijk nationalisme als aanjager van extreemrechts in Nederland

Christelijk nationalisme als aanjager van extreemrechts in Nederland

Kruizen bij anti-asiel demonstraties. Symboliek van Kruisvaarders op spandoeken en kleding. Extreemrechtse Defend-leden die toetreden tot neo-Tempeliersorden. In heel Nederland duiken steeds meer christelijk-nationalistische symbolen op bij extreemrechtse protesten. Dit komt overeen met snelgroeiende ontwikkelingen die al langer zichtbaar zijn in landen als de VS, het VK, Hongarije en Polen.

Stichting Justice for Prosperity (JfP) onderzoekt hoe deze narratieven, allianties en symbolen de Nederlandse straten en online ruimtes infiltreren, vaak geframed als de verdediging van een "christelijk (wit) Europa", tegen migratie en "multiculturalisme". Wat zich aftekent is onderdeel van een bredere transnationale trend waarbij religieuze identiteit wordt ingezet als instrument voor exclusief nationalisme en de normalisering van rechts-extremistisch gedachtengoed.

In april 2026 publiceerde de "Raad van Kerken" (negentien Nederlandse kerkgenootschappen die samen ongeveer vijf miljoen gelovigen in Nederland vertegenwoordigen) een handreiking aan kerken: radicaal-rechtse ideologie is in opkomst, ook binnen geloofsgemeenschappen in Nederland. De Raad omschreef het als "racistisch, antisemitisch, een bedreiging voor de democratie en de rechtsstaat en een bedreiging voor het christelijk geloof zelf". De Raad waarschuwde specifiek tegen het instrumentaliseren van cultureel christendom en het misbruik ervan als markering van groepsidentiteit. Dat, zo schreef de Raad, "maakt van het christelijk geloof een afgod".

De verklaring van de Raad bevestigt wat JfP sinds 2021 onderzoekt en recent heeft vastgesteld bij protesten tegen asielzoekers en asielzoekerscentra (azc's) door heel Nederland. Symbolen/tekenen van Christelijk nationalisme banen zich steeds duidelijker een weg naar de Nederlandse straten en online ruimtes. Net als in veel andere landen waar JfP onderzoek deed lijkt dit te groeien.

Het is belangrijk te benadrukken dat de meeste religieuze uitingen geen extremisme zijn. Geloofsgemeenschappen zijn juist vaak dragers van sociale cohesie en democratische weerbaarheid. Dit onderzoek gaat niet over geloof, maar over de politieke instrumentalisering ervan.

JfP onderzoekt maatschappelijke manipulatie, en dus ook deze ontwikkelingen. Anti-rechtenmobilisatie en anti-migratiemobilisatie zijn steeds vaker verweven met bredere internationale ideologische ecosystemen, vaak met een geopolitieke component. Daarin versterken religie, cultuur en identiteit elkaar, gecombineerd met homofobie, xenofobie, demografische angst en narratieven rond het 'natuurlijke' gezin. Regelmatig duiken in dit verband ook de omvolkingstheorie op en het pleidooi voor remigratie (ofwel deportatie), twee thema's die inmiddels ver buiten de marges van radicaalrechts vallen.

Waar we dit in Nederland terugzien is onder meer bij de extreemrechtse Defend-groepen, die zich snel over het land hebben verspreid en in slechts een paar maanden tijd zijn gegroeid van 2 naar 35 groepen, [zoals bleek uit eerder onderzoek van Pointer en JfP](#). Ze reizen naar lokale gemeenschappen om invloed uit te oefenen op azc-plaatsingen en versterken hun boodschap via open en gesloten onlinekanalen, waarin antisemitisme en verheerlijking van Hitler regelmatig opduiken. Ze organiseren zelf protesten en sluiten zich aan bij demonstraties die regelmatig escaleren in geweld en schrikken niet terug voor antidemocratische middelen om democratische processen te ondermijnen. Hun recente tactieken en uitingen, waaronder symbolen, bijeenkomsten en verklaringen, laten steeds vaker duidelijke ideologische parallellen zien van christelijk-nationalistische stromingen die wereldwijd aan momentum winnen.

Wat is christelijk nationalisme?

Christelijk nationalisme is een ideologie die christelijke identiteit vermengt met etnisch en cultureel nationalisme. Het stelt dat de wetten, instituties en demografische samenstelling van een natie een specifiek christelijke, en vaak etnisch-witte, beschavingsorde moeten weerspiegelen en beschermen. De ideologie heeft theocratische trekken: niet de democratische rechtsstaat, maar een christelijke orde vormt het einddoel. De meest militante varianten zijn in wezen fascistisch: rassenzuiverheid, dreiging van buitenaf, en een oproep tot autoritair herstel.

Terwijl een islamitische theocratie op basis van de sharia onmiddellijk wordt verworpen en bestempeld als extremistisch, wordt christelijk nationalisme vaak gepresenteerd als patriottisme. Dat maakt het moeilijker te herkennen voor wat het is.

De ideologie bepleit traditionele genderrollen en een gezinsideologie waarbij het heteroseksuele gezin de hoeksteen van de christelijke beschaving vormt. Tegelijkertijd lobbyt het voor de beperking van rechten van vrouwen, LGBTQ+-gemeenschappen en religieuze minderheden. Het verschilt van klassiek religieus conservatisme doordat geloof geen persoonlijke overtuiging meer is, maar een maatstaf voor wie er werkelijk bij hoort en wie niet. Demografische angst vertaalt zich in de praktijk in omvolkingsretoriek en de roep om remigratie (deportatie). In zijn meest extreme vorm streeft christelijk nationalisme naar een witte christelijke etnostaat.

Waarom JfP dit nu publiceert

JfP publiceert dit rapport nu omdat de ruimte voor vroege interventie sluit. Wat begon als marginale online activiteit is inmiddels doorgedrongen tot de straat, de lokale politiek en, zoals ontwikkelingen in bijvoorbeeld de Verenigde Staten laten zien, zelfs tot de bestuursstructuren van de overheid. De patronen die wij documenteren zijn geen waarschuwing voor wat zou kunnen komen. Net als bij onze eerdere rapportage over Identitair Verzet en Generation Identity waarschuwen wij vroeg, voor wat al in beweging is.

Prominente leden van het Nederlandse politieke landschap begeven zich nu op dit terrein. Gidi Markuszower sprak recent over "omvolking" bij een anti-asielprotest in Loosdrecht. Lidewij de Vos van Forum voor Democratie spreekt op de aankomende "Remigratie"-top in Porto naast Martin Sellner. Deze patronen hebben in Nederland al duidelijk effect en de vermenging met politiek leiders en extremistisch gedachtegoed is zichtbaar.

Christelijke symboliek bij extreemrechtse protesten: wat JfP heeft vastgesteld

JfP heeft een duidelijke toename van christelijke symbolen en verwijzingen vastgesteld in de mobilisatie van extreemrechtse en anti-asielgroepen in Nederland. Deze worden actief verweven met nationalistische narratieven.

Zo was daar organisator Els Noort, ook wel Els Rechts genoemd, van de Malieveld anti-asiel demonstratie 20 september 2025. Zij opende de demonstratie met een Bijbeltekst uit psalm 4. In het publiek een groot houten kruis te zien met de tekst "God is goed, Geert is groot", tussen de wapperende Prinsenvlaggen.

Sinds eind april 2026 demonstreren inwoners van Loosdrecht tegen de opening van een noodopvang voor asielzoekers. Wat begon als lokaal verzet tegen een gebrek aan inspraak trok al snel extremistische en extreemrechtse organisaties van buiten aan, waaronder zogeheten Defend-groepen. De situatie escaleerde in geweld: bij de opvang werd brandgesticht en brandweerlieden, die kwamen om het vuur te blussen en om de mensen binnen te redden, werden geblokkeerd.

JfP zag hoe christelijke kruizen in processie werden megedragen en voor de noodopvang werden geplaatst. Dit past in patronen die we ook internationaal zien: christelijke symboliek wordt ingezet als criterium voor wie tot de eigen beschaving behoort, en normaliseert zo de idealen, retoriek en acties van rechtsextremisten.

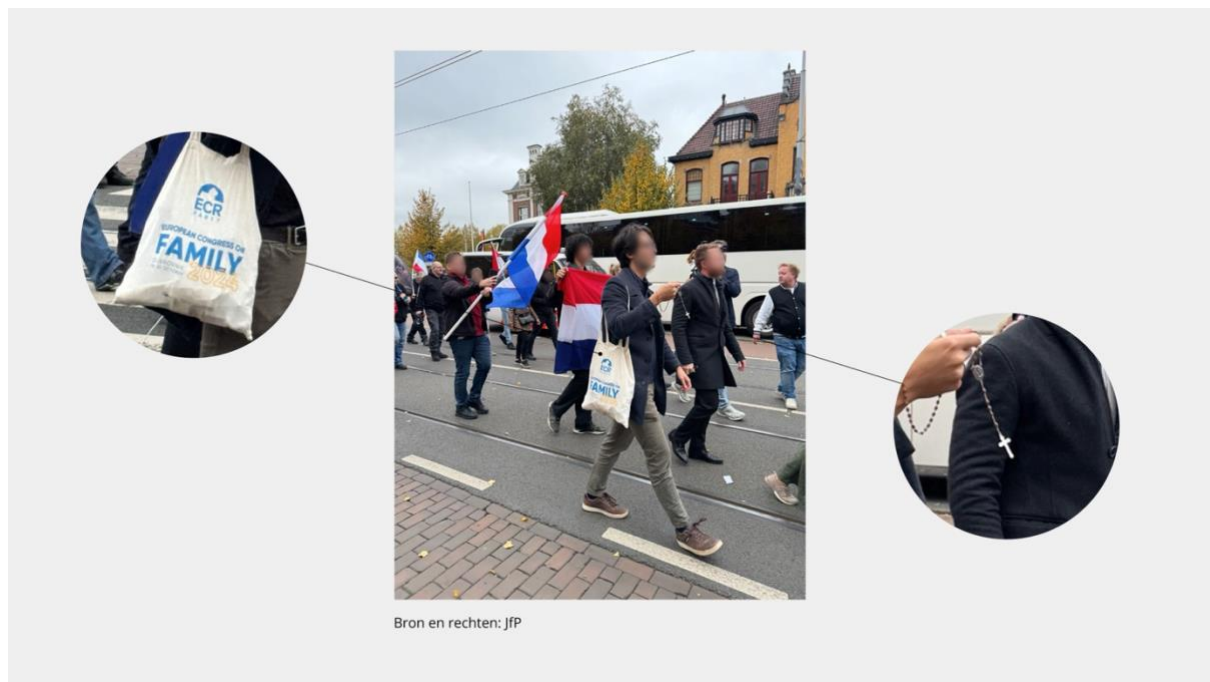
Bron en rechten: Twitter, @Miss_Royal73

Bron en rechten: @wriherazazel Azazel van den Berg

Op vergelijkbare wijze vond op 12 oktober 2025 een grote anti-immigratiedemonstratie plaats in Amsterdam: "Nederland in Opstand". Defend groepen en leden van kerkgenootschappen namen deel, marcheerden door de straten, scandeerden leuzen en droegen vlaggen en christelijke kruisen mee. Onder de vlaggen bevond zich de Prinsenvlag, de voormalige NSB-vlag, evenals bijbels.

JfP identificeerde ook een lokale lijsttrekker van de extreemrechtse politieke partij Forum voor Democratie (FvD) bij de demonstratie. Extreemrechts, christelijke symboliek en anti-migratiemobilisatie raken in Nederland zichtbaar met elkaar vervlochten.

Op bovenstaand beeld is een lokale FvD-lijsttrekker te zien met een rozenkrans in de hand en een tas van de ECR, de Europese Conservatieven en Hervormers in het Europees Parlement. De mensen om hem heen houden kruizen en bijbels omhoog. JfP identificeerde ook het T-shirt dat hij droeg: daarop stond "Defend Europe", een nationalistisch kledingmerk populair onder rechtse extremisten, leden van zogeheten Active Clubs en witte nationalisten, vaak voorzien van christelijke boodschappen en kruisvaarders- en Tempelierssymboliek. De ECR is een politieke groep in het Europees Parlement die breed eurosceptisch, anti-federalistisch en rechts is, met extreemrechtse facties.

Hetzelfde FvD-lid was aanwezig bij een nieuwjaarsbijeenkomst van Voorpost in Leiden in 2024, zoals platform Kafka vaststelde. Voorpost is een ethno-nationalistische organisatie die streeft naar hereniging van Vlaanderen en Nederland en vecht tegen migratie en multiculturalisme. Op diezelfde bijeenkomst sprak de Oostenrijkse rechtsextremist Martin Sellner, een centrale figuur in de pan-Europese identitaire beweging (later meer over Sellner). Ook Geuzenbond en Nouvelle Droite waren aanwezig. Geuzenbond is een Nederlandse nationalistische en extreemrechtse, identitaire jongerenorganisatie die door de NCTV als extreemrechts is aangemerkt. Nouvelle Droite is een Franse stroming die etnonationalisme en anti-egalitarisme in een cultureel-filosofisch kader past.

Bron en rechten: Geuzenbond Telegram. Credits aan Capitol Terrorists Exposers.

Tempeliers- en kruisvaarderssymboliek wordt binnen christelijk-nationalistische kringen bewust toegeëigend. Hedendaagse kwesties worden soms gepresenteerd als een religieuze oorlog ter verdediging van de blanke, christelijke, Europese beschaving. JfP stelde vast dat Nederlandse Defend-groepen in toenemende mate actief gebruikmaken van deze Tempelierssymboliek en narratieven.

Bron en rechten: Defend Den Bosch Facebook pagina (AI-generated)

Sinds januari 2026 treden Defend-leden toe tot OSMTH Nederland (Ordo Supremus Militaris Templi Hierosolymitani, ofwel Opperste Militaire Orde van de Tempel van Jeruzalem) in Den Bosch, een internationale christelijk geïnspireerde orde die de tradities van de middeleeuwse Tempeliers in ere wil houden.

Ze wonen religieuze ceremonies bij en intensiveren tegelijkertijd de online en offline verspreiding van christelijke boodschappen. Zichzelf "Strijders" noemen sluit bewust aan bij het Tempeliersthema. JfP documenteerde zo hoe Defend-leden de respectabiliteit en middeleeuwse christelijke symboliek van een gevestigde instelling benutten.

Dat is internationaal een bekende tactiek: extremistische netwerken gebruiken gerespecteerde omgevingen en symboliek, of zoals in Loosdrecht oprechte zorgen van burgers, om extremistisch gedachtegoed te normaliseren.

Bron en rechten: OSMTH LinkedIn

12 maart 2026, op de foto zijn enkele leden van Defend Den Bosch te zien tijdens een OSMTH-ceremonie waarbij zij worden opgenomen in de Orde.

Bron en rechten: Defend United, Defend Den Bosch Facebook pagina

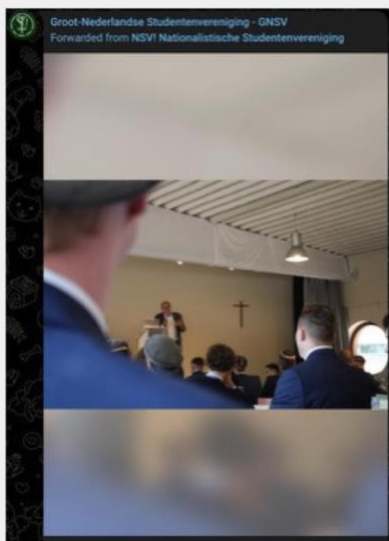
Sinds hun verbinding met OSMTH Nederland zijn Defend-leden begonnen met zichtbare liefdadigheidsactiviteiten, zoals het uitdelen van voedsel en het helpen van ouderen. De beelden daarvan worden (deels) geproduceerd met generatieve AI en breed verspreid. Of de liefdadigheid oprecht is, lijkt minder ter zake te doen dan het effect en het patroon van de extremistische groep om een christelijke, respectabele identiteit te claimen.

Bron en rechten: Defend United, Defend Den Bosch Facebook pagina (AI-generated)

JfP documenteerde ook directe verbanden tussen christelijk nationalisme en mogelijk binnenlands terrorisme in Nederland. De GNSV (Groot-Nederlandse Studentenvereniging) werd in 2021 opgericht door leden van de Geuzenbond als de studententak. Onderzoeker Willem Wagenaar van de Anne Frank Stichting concludeerde dat het feitelijk om dezelfde organisatie gaat. Thomas D., lid van de Nijmeegse tak, werd in augustus 2025 gearresteerd op verdenking van het voorbereiden van een terroristische aanslag. De arrestatie volgde na een ambtsbericht van de AIVD, die meldde dat de verdachte bereid was rechts-terroristisch geweld te plegen en in bezit was van vuurwapens. Bij een huiszoeking trof de politie verboden wapens, munitie en handleidingen aan voor het maken van explosieven, traangas en 3D-printbare wapens. In februari 2026 werd hij veroordeeld tot twee jaar cel, waarvan één jaar voorwaardelijk, voor wapenbezit en het runnen van een illegale wapenwerkplaats. De denkbeelden van de student hebben meegespeeld in het vonnis.

De GNSV heeft zich tegelijkertijd meerdere malen in kerkelijke en christelijk-nationalistische context begeven, samen met haar Vlaamse tegenhanger de NSV (Nationalistische Studentenvereniging). Zo woonden GNSV-leden een kerkelijke bijeenkomst van de NSV bij, ontving de Nijmeegse afdeling een pastoor voor een lezing over ontkerkelijking, en bezochten leden een lezing van Martin Sellner aan de KU Leuven, georganiseerd door de NSV. Bij de GNSV gaan contacten met kerkelijke organisaties en extreemrechtse netwerken hand in hand.

Bron en rechten: GNSV Telegram

Bron en rechten: NRC

Op 9 mei 2026 brachten Defend-groepen zo'n 200 demonstranten op de been voor een mars naar het azc in Ter Apel, hoewel zij hun protestmelding dagen eerder officieel hadden ingetrokken. Ook anti-LGBTIQ+-logo's waren zichtbaar, zoals hierboven afgebeeld.

"Protect our children" (zie afbeelding) is een centraal mobiliserend frame binnen christelijk-nationalistische bewegingen, dat het heteroseksuele, christelijke gezin positioneert als bouwsteen van de beschaving, met kinderen als dragers van de toekomst. In de praktijk wordt het ingezet tegen LGBTIQ+-rechten, zichtbaarheid op scholen en seksuele voorlichting, gepresenteerd als bescherming van kinderen tegen "grooming" of "indoctrinatie". Die vermeende bedreigingen worden gepresenteerd als aanvallen op de christelijke sociale orde zelf.

De Netherlands Freedom Fighters, een protestgroep gelieerd aan Defend en anti-asielprotesten, verspreiden op hun Facebookpagina vergelijkbare boodschappen en presenteren hun acties als "het beschermen van kinderen". Ook zij plaatsen afbeeldingen in kruisvaardersstijl, die een gevoel van heroïsme en verdediging tegen de vermeende dreiging van asielzoekers uitstralen.

Bron en rechten: "Give children a safe future", Freedom Fighters Netherlands

Bron en rechten: Source: Freedom Fighters Netherlands Facebook

Bewijs van een zorgwekkende mondiale trend

JfP heeft dit onderzoek de afgelopen jaren wereldwijd uitgevoerd. Het is niet de eerste keer dat JfP daarbij de beschreven patronen documenteert. [Ons onderzoek](#) naar anti-rechtenbewegingen in de Azië-Pacific regio liet zien hoe religie werd ingezet als instrument om mensenrechten terug te draaien.

Dezelfde strategie [documenteerde](#) JfP ook in Afrika rond de [Geneva Consensus Declaration \(GCD\)](#), een politieke verklaring tegen abortus en vóór het "traditionele gezin". Deze werd opgesteld door het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken onder Mike Pompeo, mede met financiering uit de Golfstaten. Binnenlandse conservatieve netwerken werden aangesproken om een transnationale christelijke agenda te bevorderen.

JfP droeg ook bij aan een [documentaire van Zembla](#), waarin internationale geldstromen vanuit Amerikaanse ultraconservatieve en religieuze organisaties zoals Alliance Defending Freedom (ADF) naar Europa in kaart werden gebracht. Deze geldstromen worden gebruikt om democratische rechten en de bescherming daarvan te ondermijnen.

In al deze onderzoeken komen dezelfde patronen naar voren. Beperkende maatregelen, polariserende retoriek en aanvallen op de rechten van kwetsbare gemeenschappen, verpakt in christelijke narratieven en symboliek: het zijn de vaste elementen van het anti-rechtenecosysteem. [JfP's rapport](#) over ondermijnende polarisatie liet bovendien zien hoe financiële en politieke prikkels deze dynamiek aandrijven.

De huidige opmars van christelijk nationalisme binnen Nederlands anti-asielprotest is een volgende uiting van datzelfde ecosysteem in werking.

Christelijk nationalisme buiten Nederland

Christelijk nationalisme heeft recent zijn meest opvallende institutionele verankering gevonden in de Verenigde Staten. "Project 2025" van de Heritage Foundation, een beleidsblauwdruk voor de conservatieve president, plaatst het Amerikaanse bestuur in een christelijk-beschavingskader en pleit voor de ontmanteling van instituties die als vijandig worden gezien tegenover christelijke en traditionele gezinswaarden. De schaal en snelheid van uitvoering hiervan zijn het belangrijkste. Medio 2026 is ongeveer [de helft](#) van de voorstellen uit Project 2025 van kracht. Het "Seven Mountains Mandate", een christelijk-nationalistische doctrine die voorschrijft dat christenen zeven maatschappelijke domeinen moeten beheersen, fungeert als een actief bestuurlijk kader.

De institutionele verankering gaat verder dan beleidsdocumenten. Trump richtte het White House Faith Office op, dat vanuit de West Wing direct rapporteert aan de president. In elk departement en elke overheidsdienst werden Faith Directors of Faith Liaisons aangesteld. Het kantoor staat onder leiding van pastor Paula White-Cain, een aanhanger van het zogeheten prosperity gospel en de New Apostolic Reformation, een beweging die gelooft dat christenen politieke en maatschappelijke macht moeten overnemen. Daarnaast stelde Trump een taskforce in om "anti-christelijke vooringenomenheid uit te roeien", belast met het doorlichten van alle overheidsdiensten op anti-christelijk beleid. De IRS kondigde aan de decennialange regel niet langer te handhaven die kerken verbod politieke kandidaten te steunen als voorwaarde voor belastingvrijstelling.

In diezelfde lijn wordt Trump door sommigen afgeschilderd als een messiasfiguur, door God uitverkoren om de natie te herstellen en Amerika weer 'Great' te maken. MAGA-bijeenkomsten zijn in toenemende mate doorspekt met christelijk-nationalistische beeldtaal, waarbij geloofsleiders verankerd zijn in de politieke organisatie en ook prominente overheidsfunctionarissen dergelijke thema's uitdragen.

Bron en rechten: Pete Hegseth's Instagram

Bron en rechten: Wall Street Journal

Pete Hegseth, de Amerikaanse minister van Oorlog, heeft diverse tatoeages geïnspireerd op het christendom en de kruistochten. "Deus Vult" (God wil het) is een christelijk motto dat tijdens de kruistochten werd gebruikt. Hedendaagse christelijke nationalist en white supremacists hebben de leus sindsdien overgenomen. Hegseth voert maandelijkse gebedsdiensten in het Pentagon in, voor militair en burgerpersoneel. Tijdens een van die diensten bad hij voor "overweldigend geweld" tegen "degenen die geen genade verdienen". Geloof is hiermee beleid geworden.

Conservatieve Amerikaanse organisaties als ADF en Turning Point USA hebben het christelijk nationalisme eveneens in een stroomversnelling gebracht door te lobbyen en te mobiliseren tegen de rechten van vrouwen en minderheden. ADF, de juridische lobbyclub die een invloedrijke rol speelde bij het terugdraaien van Roe v. Wade, heeft haar bereik uitgebreid naar Europa, met kantoren in Londen, Brussel en Wenen. Turning Point USA heeft vestigingen opgezet in Nederland, het Verenigd Koninkrijk en Australië.

Een andere belangrijke figuur achter de christelijk-nationalistische agenda is de Duits-Amerikaanse techmiljardair Peter Thiel, medeoprichter van Palantir Technologies. Als orthodox christen huldigt Thiel bovendien conservatieve en uitgesproken anti-abortusstandpunten, en pompt hij miljoenen in de Republikeinse politiek en in rechtse organisaties. Daarmee is zijn theologische wereldbeeld veel meer dan een marginale opvatting. Thiel houdt zich ook bezig met de bijbelse eindtijdprophetie en geeft een reeks "Antichrist"-lezingen achter gesloten deuren. Deze lezingen, sinds 2023 gehouden in de VS, het VK, Rome en Parijs, presenteren het christendom als het laatste verweer tegen beschavingsverval en bestempelen seculier liberalisme als een soort geestelijk gif dat het Westen van binnenuit aan het vernietigen is. Voor Thiel zijn nationale wedergeboorte en christelijke identiteit onlosmakelijk met elkaar verbonden, het een kan niet zonder het ander.

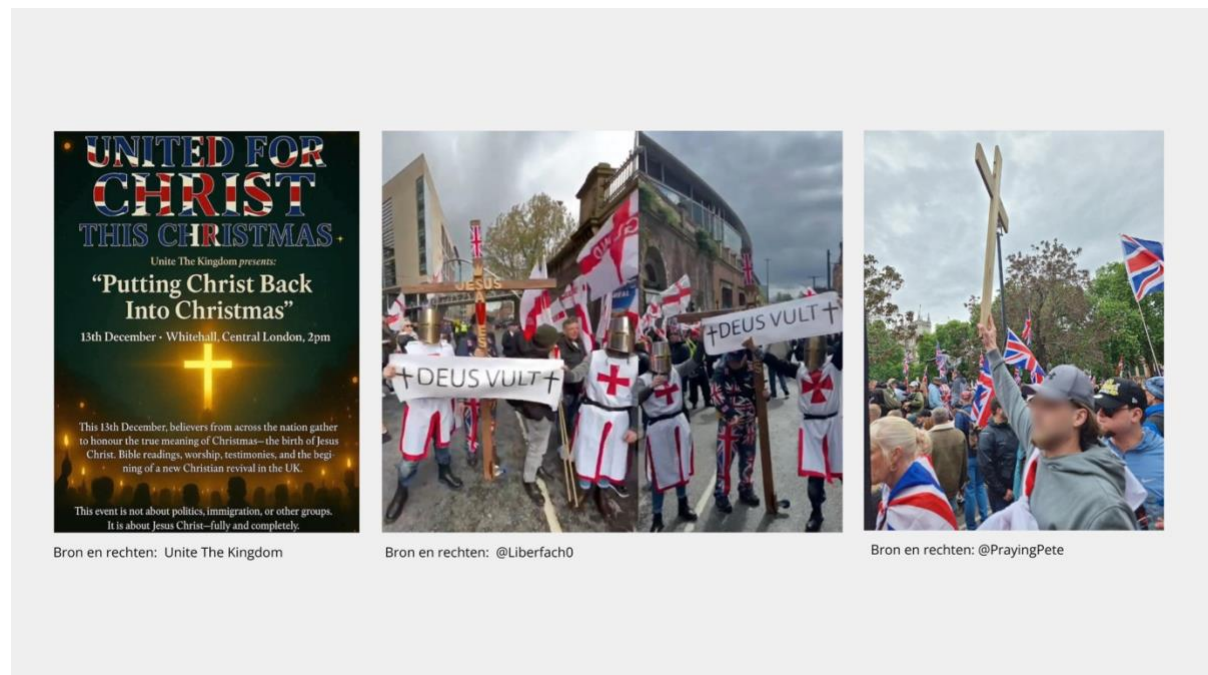
Bron en rechten: X @jtworr

Thiels lezing in Cambridge eind januari 2026 werd georganiseerd door dr. James Orr, universitair hoofddocent aan de Faculty of Divinity van de Universiteit van Cambridge en hoofd beleid van Reform UK (de radicaal rechts-populistische partij onder leiding van Nigel Farage). De lezingen vonden besloten plaats in de Ramsden Room van St Catharine's College, uitsluitend toegankelijk voor persoonlijk door Orr uitgenodigde gasten. Orr bevindt zich op het snijpunt van academische theologie, Brits populistisch rechts en het transatlantische christelijk-nationalistische netwerk rond Thiel en JD Vance. Dit illustreert dat christelijk nationalisme ook in het Verenigd Koninkrijk steeds meer institutionele voet aan de grond krijgt.

Reform UK heeft in toenemende mate retoriek overgenomen die christelijk-nationalistische thema's weerspiegelt, met name rond demografische verandering, het promoten van het "traditionele gezin" en de verdediging van het Britse "joods-christelijke" erfgoed. Ook de anti-immigratiedemonstraties "Unite the Kingdom" van extremist Stephen Christopher Yaxley-Lennon (Tommy Robinson), die opkwamen na de rellen van 2024, vermengen nationalistische en christelijke beeldtaal. Organisatoren beroepen zich daarbij expliciet op het geloof als grondslag voor hun mobilisatie, en deelnemers dragen houten kruisen en borden met Bijbelteksten.

Yaxley-Lennon verklaarde na zijn vrijspraak in november 2025 dat Elon Musk zijn juridische kosten had betaald, naar eigen zeggen bijna £100.000. Musk deelt zijn berichten regelmatig op X en sprak per videoverbinding op een van zijn rallies. In december 2025 organiseerde Yaxley-Lennon onder de noemer "Put Christ Back in Christmas" een kerstbijeenkomst buiten Downing Street, met Bijbellezingen, gospelmuziek en kaarsen. De Kerk van Engeland noemde het aanstootgevend dat mensen het christelijke kerstfeest misbruiken als inzet in een cultuuroorlog. Zaterdag 16 mei 2026 kende Yaxley-Lennons demonstratie een opvallende opmars van christelijke en kruisvaarderssymboliek. Ruim 200 kruisen werden met de hand gemaakt en uitgedeeld aan demonstranten.

De versmelting van Kerk en Staat in Rusland vormt een voorbeeld van wat christelijk nationalisme elders nastreeft. De Russisch-Orthodoxe Kerk heeft onder patriarch Kirill de oorlog in Oekraïne expliciet ingekaderd in beschavings- en spirituele termen: als een verdediging van "traditionele christelijke waarden" tegen een decadent seculier Westen. JfP's Azië-Pacific-rapport beschrijft hoe het Kremlin deze waarden heeft geïnstitutionaliseerd als instrument van buitenlands beleid: het financiert Europese extreemrechtse partijen en coördineert lobby's tegen LHBTIQ+- en abortusrechten. Russische oligarchen Malofeev (met hulp van Komov) en Yakunin hebben (bijeenkomsten van) anti-rechtenorganisaties als de World Congress of Families (WCF) en het Political Network for Values (PNfV) rechtstreeks gefinancierd, en dragen daarmee internationaal bij aan een Kremlin-gelieerde christelijk-nationalistische agenda.

Hetzelfde patroon is zichtbaar in Hongarije, waar Viktor Orbán zijn politieke positie expliciet bouwde op de verdediging van de christelijke beschaving en dit verankerde in grondwettelijk en cultureel beleid. In Polen leidde het bondgenootschap tussen Kerk en staat tot strenge abortusbeperkingen en de instelling van zogeheten "LHBTI-vrije zones", gebieden waar lokale overheden officieel verklaarden zich te verzetten tegen wat zij "LHBTI-ideologie" noemden, gepresenteerd in dezelfde christelijk-nationalistische termen. JfP documenteerde in Afrika en de Azië-Pacificregio dat het christendom wordt ingezet om rechten terug te draaien onder het mom van traditie en gezinswaarden, waarbij ook Russische invloed zichtbaar was in de verspreiding van deze narratieven.

Great Replacement-theorie

Christelijk nationalisme is ook verweven met de "Great Replacement-theorie". De Identitaire beweging heeft deze theorie centraal gesteld in haar gedachtegoed, met als prominent vertolker de eerdergenoemde Martin Sellner. Ook voormalig PVV-politicus Gidi Markuszower verwees naar dit idee tijdens een azc-protest in Loosdrecht in mei, waar hij stelde: "We worden omvolkt". FvD maakt eveneens intensief gebruik van de Great Replacement-theorie in haar retoriek. Lidewij de Vos spreekt op Sellners aanstaande "Remigration Summit" op 30 mei in Porto, een conferentie die is opgebouwd rond etnonationalisme.

"Remigratie" pleit voor de massale deportatie van migranten en hun nakomelingen om etnische, culturele en vaak christelijke homogeniteit te herstellen. Sellner heeft zijn ideeën expliciet verbonden aan het behoud van de christelijke beschaving en presenteert demografische verandering als een existentiële bedreiging voor de blanke Europees-christelijke identiteit. Zijn gedachtegoed heeft zich verspreid binnen Defend-netwerken, Europese rechtse en populistische partijen en online extreemrechtse subculturen, en wordt versterkt door Big Tech-figuren als Elon Musk en Peter Thiel. Nederland is geen uitzondering.

De ideologische functie van christelijke symboliek binnen het nationalisme

In de context van deze mobilisatie vervullen christelijke beeldtaal en boodschappen een specifieke rol. Ze brengen saamhorigheid tot uitdrukking, legitimeren pijnpunten en plaatsen verzet tegen asielopvang binnen een groter verhaal over beschavingsstrijd. Kruisen, rozenkransen en middeleeuwse symboliek maken de strijd heilig in plaats van enkel politiek. Demografische verandering, immigratie en LHBTIQ+-zichtbaarheid worden neergezet als existentiële bedreigingen voor een natuurlijke, christelijke levenswijze.

Het gebruik van Tempelier- en kruisvaarderssymboliek door de Defend-groepen put uit een lange geschiedenis van gewelddadige toe-eigening. Christelijke nationalistes idealiseren de kruistochten al lange tijd als een heroïsche verdediging van de christelijke beschaving tegen de islam of de "Ander". De Tempeliersridder staat daarbij specifiek voor de krijgersheilige: een figuur die doodt ter verdediging van het geloof en van culturele of etnische homogeniteit, en die martelaarschap en militantie verenigt.

Bron en rechten: Defend Den Bosch Facebook pagina

De Noorse terrorist Anders Breivik idealiseerde de Tempeliers, verklaarde zelf een Tempelier te zijn, publiceerde foto's van zichzelf in uniform en verwerkte het Tempelierskruis en bijbehorende denkbeelden in zijn manifest. Ook de Ku Klux Klan heeft Tempelier-motieven overgenomen en zich opgeworpen als "nieuwe kruisvaarders". Daarnaast plaatsen internationale Defend- en aan Tempeliers gelieerde groepen geregeld islamofobe content naast ridderlijke beeldtaal, een bewuste verwijzing naar de kruisvaarders.

De bescherming van vrouwen en kinderen wordt ingezet om de beweging neer te zetten als defensief in plaats van agressief. In de logica van het christelijk nationalisme vormt het heteroseksuele christelijke gezin de hoeksteen van de beschaving. De bescherming daarvan rechtvaardigt in die redenering buitengewone maatregelen tegen LHBTIQ+-minderheden en vrouwenrechten. JfP ziet dit terug bij ultraconservatieve Amerikaanse organisaties als Family Watch International (FWI) en ADF. Dit narratief rond vrouwen en kinderen draagt bovendien een geradicaliseerde onderstroom in zich en roept hardnekkige stereotypen op over de dreiging die moslimmannen zouden vormen voor blanke Europese vrouwen en kinderen. Dat is een terugkerend motief in remigratieretoriek.

De risico's en democratische implicaties van christelijk nationalisme

Wanneer religieuze beeldspraak wordt ingezet naast verzet tegen asielopvang, krijgt uitsluitingsretoriek een sterkere legitimatie. Vijandigheid richting minderheden en asielzoekers wordt dan niet meer gezien als vooroordeel, maar als een spirituele, Bijbelse, beschavings- en zelfs ouderlijke plicht.

Dat heeft drie concrete gevolgen. Ideeën die voorheen tot de marge behoorden dringen door tot de reguliere cultuur, gehuld in de taal van christelijke waarden. Scheidslijnen tussen gemeenschappen verdiepen zich en een uitsluitende visie reduceert niet-christenen tot tweederangsburgers. En waar onvrede en vijandigheid richting minderheden samenkomen, kan dat omslaan in geweld.

Niet elke religieuze uiting is extremisme. Het wordt gevaarlijk wanneer christelijke symbolen stelselmatig worden ingezet naast nationalistische, anti-asiel- en racistische boodschappen, en wanneer die patronen aansluiten op gedocumenteerde transnationale netwerken.

Nederland is één onderdeel van een grotere mondiale ontwikkeling. JfP heeft dezelfde ideologische beweging op meerdere continenten wortel zien schieten en zien escaleren, zoals in Uganda waar inmiddels de doodstraf is ingesteld op homoseksualiteit.

Ogenscheinlijke eenlingen die kruisen meedragen naar demonstraties zijn verbonden met een breder ecosysteem. Dat ecosysteem hangt samen via geldstromen die JfP heeft gedocumenteerd, lopend via opleidingsnetwerken van Amerikaanse evangelische instellingen. Het werkt via juridische strategieën in Europese rechtbanken. Het wordt versterkt op sociale media door enkele van de rijkste mensen ter wereld. En het wordt gedragen door een transnationaal project dat inmiddels heeft aangetoond een federale overheid te kunnen omvormen.

De vraag voor Nederland is niet óf deze dynamieken aanwezig zijn. De vraag is of het maatschappelijk middenveld, geloofsgemeenschappen en democratische instellingen scherp en snel genoeg kunnen benoemen waar ze mee geconfronteerd worden. De Raad van Kerken heeft vanuit de christelijke traditie al benoemd wat er gaande is. Democratische instellingen staan voor dezelfde opgave.

Over Justice for Prosperity

Stichting Justice for Prosperity (JfP) is een onafhankelijk onderzoeks- en detectieplatform uit Amsterdam dat maatschappelijke manipulatie en ondermijnende dreiging blootlegt en helpt terugdringen. Wij onderzoeken hoe actoren zich online én offline organiseren, welke netwerken, narratieven, aanjagers en verdienmodellen erachter zitten, en hoe zij democratische processen en instituties, maatschappelijke samenhang en fundamentele rechten onder druk zetten.

Vanuit het internationaal maatschappelijk middenveld werkt JfP samen met burgers, journalisten, kennisinstellingen, overheden en maatschappelijke partners. Daarbij verbinden wij digitaal onderzoek aan ons offline veldwerk, veiligheidsanalyse en strategische duiding. Zo maken wij zichtbaar welke actoren onzichtbaar invloed uitoefenen, via welke tactieken zij opereren, hoe boodschappen zich verspreiden en welk effect zij beogen.

Die inzichten vertalen wij naar dreigings- en risicoprofielen, veiligheidsversterking en strategische ondersteuning voor organisaties en instellingen die hun weerbaarheid willen vergroten. De grootste aandacht gaat echter uit naar het helpen versterken van maatschappelijke weerbaarheid door voorlichting, trainingen en het bouwen van allianties.

Voor meer informatie en contact:

Doe mee en steun ons onafhankelijk onderzoek [hier](#) of ga naar onze site www.justiceforprosperity.org

Voor tips en het delen van broninformatie: Safesend.justiceforprosperity.org (ook bereikbaar via Tor).

Disclaimer

De informatie in dit rapport is van algemene en informatieve aard. Hoewel dit rapport met zorg is samengesteld, kan geen garantie worden gegeven met betrekking tot de juistheid of volledigheid van de gegevens en informatie in dit rapport, of de geschiktheid ervan voor enig doel, situatie of gebruik. De informatie in dit rapport wordt te goeder trouw beschikbaar gesteld en is afkomstig van bronnen die op het moment van publicatie betrouwbaar en nauwkeurig worden geacht. De informatie wordt echter uitsluitend verstrekt op basis van de eigen verantwoordelijkheid van de lezer om de besproken zaken te beoordelen. Lezers worden geadviseerd alle relevante beweringen, uitspraken, informatie en adviezen te verifiëren. Het is de verantwoordelijkheid van de lezer om een eigen oordeel te vormen over de juistheid, actualiteit, betrouwbaarheid en correctheid van de informatie. Wijzigingen in de omstandigheden na publicatie van dit rapport kunnen van invloed zijn op de juistheid van de informatie. Na publicatie van het rapport wordt geen garantie gegeven over de juistheid van enige bewering, uitspraak, informatie of advies.

Voor zover wettelijk toegestaan aanvaardt Justice for Prosperity (JfP) geen verantwoordelijkheid voor enige uitspraak in dit rapport. Niets in dit rapport is verstrekt voor een specifiek doel of op verzoek van een bepaalde persoon. Ter verduidelijking: JfP is niet aansprakelijk voor enig verlies dat ontstaat als gevolg van het wel of niet ondernemen van actie naar aanleiding van dit rapport of een deel daarvan. Wij geven geen garanties van welke aard dan ook met betrekking tot dit rapport of de daarin opgenomen informatie. JfP kan niet aansprakelijk worden gesteld voor schade, verliezen of andere gevolgen die kunnen voortvloeien uit het gebruik van informatie of gegevens in dit rapport.

Het gebruikte beeldmateriaal dient uitsluitend ter illustratie, in het kader van nieuwsvoorziening, analyse en publiek debat (citaatrecht, artikel 15a Auteurswet). Waar mogelijk wordt de bron vermeld; dit impliceert niet dat die bron de auteursrechthebbende is. JfP claimt geen auteursrechten op dit materiaal, tenzij anders aangegeven. Rechthebbenden of afgebeelde personen die bezwaar hebben, kunnen contact opnemen met JfP via info@justiceforprosperity.org.

Exposing threats
to Democracy

**Justice for
Prosperity**